

JAARRAPPORTAGE 2017

**Zorgcoördinatie
Expertisecentrum**
Mensenhandel &
(jeugd)Prostitutie

**Expertisecentrum
Mensenhandel &
(jeugd)Prostitutie**

Om u inzicht te geven in de resultaten en effecten van de Zorgcoördinatie Mensenhandel zoals wij die in uw regio uitvoeren en om u te informeren over de wijze waarop we deze vormgeven, sturen wij u deze rapportage.

Preventie en Zorgcoördinatie Mensenhandel en (jeugd)Prostitutie

In Nederland verstaat men onder mensenhandel het werven, vervoeren, overbrengen, opnemen of huisvesten van een persoon, met gebruikmaking van dwang (in brede zin) en met het doel die persoon uit te buiten. De (beoogde) uitbuiting is de kern van mensenhandel. Uitbuiting kan zich in de seksindustrie afspelen, bijvoorbeeld wanneer iemand onvrijwillig voor iemand anders in de prostitutie werkt, maar ook in andere economische sectoren. Mensenhandel is ook het met dwang werven, vervoeren etc. van een ander, met als doel organen uit het lichaam van die andere te verwijderen.

In Nederland ligt het jaarlijks geschatte aantal slachtoffers van mensenhandel rond 6250. Bij twee groepen is het risico op slachtofferschap het grootst:

- bij Nederlandse meisjes tussen 12 en de 17 jaar en
- bij personen van niet-Nederlandse afkomst.

Al in 2015 heeft de commissie Lenferink aan gemeenten geadviseerd dat het voor een goede aanpak van mensenhandel nodig is dat er een landelijk netwerk van zorgcoördinatie bestaat. Een aantal gemeenten is hiermee aan de slag gegaan en heeft dit gerealiseerd. De wethouders van de centrumgemeenten hebben in het najaar van 2017 afgesproken dat ze uitkomsten van de commissie Lenferink, waaronder de zorgcoördinatie, gaan implementeren:

Alhoewel het voor velen onzichtbaar is, kent Nederland ook zijn (getraumatiseerde) slachtoffers van mensenhandel. Samenwerking tussen de zorg- en veiligheidsketens is essentieel. Dit vraagt om een aanpak op meerdere niveaus: passende regionale opvang, ondersteuning en nazorg en een landelijk dekkend netwerk van zorgcoördinatoren. Elke gemeente heeft over 4 jaar een duidelijk beleid om de aanpak van mensenhandel te borgen.

“Ik had geen enkel vertrouwen meer in de hulpverlening.”

(Slachtoffer 19 jr.)

Voor de gemeenten Eindhoven, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck (Budel en Maarheeze), Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Heeze-Leende, Nuenen, Oirschot, Reusel, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre, voert het Expertisecentrum Mensenhandel en (jeugd) Prostitutie (EMP) de zorgcoördinatie uit voor (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel. Subsidie hiervoor wordt verleend door de gemeente Eindhoven.

De zorgcoördinatie wordt uitgevoerd volgens de richtlijnen van Comensha: het landelijke, onafhankelijke coördinatie- en expertisecentrum dat de aard en de omvang van mensenhandel in beeld brengt. Het EMP is aangesloten bij het landelijk overleg zorgcoördinatoren, voorgezeten door Comensha.

Zorgcoördinatie

Onze aanpak richt zich op preventie van slachtofferschap enerzijds en het creëren van een vangnet voor slachtoffers anderzijds. We zoeken hierbij de verbinding met de bestuursrechtelijke en strafrechtelijke aanpak van mensenhandelaars. Dat doen we door het verbinden van de zorgketen met de justitiële keten.

Om tot een succesvolle ketenaanpak van mensenhandel te komen is het allereerst nodig dat risicogroepen vroegtijdig in beeld komen. Daarmee kan slachtofferschap voorkomen worden en worden slachtoffers herkend. We richten ons hierbij vooral op jongeren en hun ouders en op professionals. Op scholen, binnen zorginstellingen, aan generalisten, huisartsen etc. geven wij voorlichting of, wanneer gewenst, een tweedaagse training. Door deze voorlichtingen en trainingen worden signalen sneller herkend en voelen professionals zich minder handelingsverlegen: omdat ze weten welke stappen ze moeten zetten, waaronder contact

opnemen met het EMP. Om ervoor te zorgen dat (vermoedelijke) slachtoffers zo goed mogelijk gevolgd en ondersteund worden, voert de zorgcoördinator vier taken uit, zoals omschreven door Comensha:

Hij/zij zorgt voor off- en online bereikbaarheid en vindbaarheid

Om slachtoffers te kunnen bereiken, zorgt de zorgcoördinator dat we off- en online goed te vinden en te bereiken zijn. Daarbij werkt hij/zij proactief en outreachend.

Hij/zij coördineert en monitort het hulpverleningstraject

De voortgang en kwaliteit van het traject worden bewaakt door de zorgcoördinator. De intensiteit van de monitoring hangt van verschillende factoren af: bekendheid bij de betreffende hulpverlener met de doelgroep en de behoefte aan consultatiemogelijkheden van de hulpverlener bij de zorgcoördinator. Wanneer noodzakelijk of gewenst, organiseert de zorgcoördinator een zorgoverleg rondom het slachtoffer.

Hij/zij bouwt en onderhoudt een netwerk

De zorgcoördinator maakt deel uit van een netwerk van professionals rondom mensenhandel. Dit netwerk zorgt voor een samenhangend hulp- en ondersteuningsaanbod. De zorgcoördinator voorziet het netwerk van kennis en expertise, zorgt voor afstemming en continuïteit van het hulpaanbod en zorgt bij knelpunten voor oplossingen. Daarvoor hebben we zorg- en casusoverleggen georganiseerd. De zorgcoördinator is voorzitter van het 4 wekelijks zorgoverleg met Humanitas, de GGD-jeugdarts, GGZ, NEOS, het Leger des heils, WJ Eindhoven en het team mensenhandel (AVIM) van de politie. Afhankelijk van de casus kunnen ook andere betrokkenen aansluiten. De zorgcoördinator is verder gesprekspartner voor de politie, het openbaar ministerie

“Ik had geen enkel vertrouwen meer in de hulpverlening, eigenlijk in niemand. Zelfs mijn eigen familie niet. Familie daar zou je toch geen angst voor moeten hebben? Bij mij wel. Mede door hen ben ik in een vreselijke wereld terechtgekomen. Ik wilde een einde maken aan mijn leven, heb veel pogingen gedaan. Toen ik voor ondersteuning van een vriendin meeging naar het expertisecentrum was ik sceptisch. Maar tijdens het gesprek met mijn vriendin gebeurde er iets met mij. Het raakte me dat ik een goed gevoel had en was er zelfs boos over op mezelf, want mensen waren toch niet te vertrouwen! Na het gesprek was mijn vriendin opgelucht, ze had het gevoel dat ze haar echt zagen, ze werd als mens gezien en niet alleen als een probleem. Ik voelde jaloezie want zo’n gesprek had ik ook willen hebben toen ik in die zwarte wereld zat. Ik wist dat ik eigenlijk niets verwerkt had en ik elke nacht wakker lag door de meest vreselijke herinneringen. Een dag later ben ik zelf gaan bellen en de reactie was zo fijn. Eindelijk iemand die de wereld kende, die niet oordeelde, mij niet zag als dat moeilijke meisje maar die keek naar mij. Mijn leven is enorm veranderd hierdoor. Ik heb door het expertisecentrum eindelijk de juiste hulp gekregen. Ik mag zelfs meedenken over hoe het anders kan voor slachtoffers.

Ik ben nu zoveel meer dan ik ooit was.”

(Slachtoffer seksuele uitbuiting, 19 jaar)

en de gemeente. Vanwege het landelijke en internationale karakter van mensenhandel werkt zij nauw samen met Comensha en andere betrokken partners. Via Comensha voorzien wij de commissie Lenferink, de commissie Azough, Regioplan, de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en de Taskforce van noodzakelijke informatie.

Hij/Zij zorgt voor informatie, consultatie en preventie

De zorgcoördinator heeft een informatieve en consultatieve functie voor professionals van andere organisaties en instanties. Dit kunnen organisaties zijn die een rol spelen bij het signaleren van mogelijke slachtoffers zoals scholen, huisartsen, instellingen en organisaties die zich richten op de zorg aan slachtoffers. Wanneer een slachtoffer

opgenomen is, kunnen instanties als NEOS, Lunet, Combinatie Jeugdzorg, JUZT en BJ Brabant een beroep doen op de expertise van de zorgcoördinator. Het ontbreekt hen namelijk vaak aan specialistische kennis over de doelgroep. Soms is de zorgcoördinator dan ook langdurig betrokken bij een traject, ook al is de zorg voor het slachtoffer door de zorgcoördinator aan de hulpinstantie overgedragen. Ook als een slachtoffer na opname en begeleiding terugkeert in de regio, wordt er een beroep gedaan op de zorgcoördinator. Om een netwerk op te bouwen, werkt hij/zij samen met de sociale wijkteams. Omdat de zorgcoördinator een goede kijk heeft op de zorgbehoefte van (vermoedelijke) slachtoffers, adviseert hij/zij ook zorgpartners over het zorgaanbod.

Resultaten

Onze aanpak van mensenhandel en (jeugd) prostitutie levert een bijdrage aan de volgende maatschappelijke effecten:

1) Bijdrage zelfredzaamheid en leefbaarheid

Kwetsbare mensen worden weerbaar...
Door onze aanpak leveren we een bijdrage aan de zelfredzaamheid van slachtoffers van mensenhandel. Dat zijn zeer kwetsbare mensen die nauwelijks een beroep kunnen doen op hun sociale omgeving en die vastlopen op meerdere leefgebieden. We werken altijd aan een terugkeer naar het ‘normale leven’ en een stijging op de verschillende domeinen van de zelfredzaamheidmatrix. Door te voorkomen dat risicojongeren slachtoffer worden, voorkomen we op langere termijn ook de behoefte aan langdurig specialistische zorg.

2) Verhogen van veiligheidsgevoel

Mensenhandel wordt vaak uitgevoerd door een netwerk van criminelen. Door de vertrouwensrelatie met de zorgcoördinatoren, zijn slachtoffers eerder bereid tot het doen van een melding of aangifte bij politie/ de afdeling AVIM. Hierdoor krijgt de politie informatie over de specifieke casus en over allerlei verbanden in de stad, maar ook regionaal, landelijk en internationaal.

Door snel te handelen wanneer de situatie hierom vraagt, hebben we meerdere keren de veiligheid van een slachtoffer tijdig weten te borgen. Daarnaast blijven we in contact met de (vermoedelijke) slachtoffers, ondanks de mogelijke bedreigingen vanuit het netwerk. Slachtoffers geven zelf aan dat dit ervoor zorgt dat zij zich veiliger voelen in de situatie waarin zij zitten.

3) Verbeteren financiële gezondheid

Slachtoffers ondervinden in veel gevallen niet een enkele vorm van uitbuiting. Vaak worden slachtoffers seksueel én economisch uitgebuit. Meerdere slachtoffers komen uit de mensenhandel met grote schulden. Door ook oog te hebben voor deze vorm van uitbuiting en door slachtoffers ook hierin te begeleiden naar de juiste hulp, zijn zij sneller in staat om zelfstandig te wonen, werk te vinden en naar school te gaan.

4) Minder hulp en zorgvragen

De zorgcoördinator mensenhandel is vaak de eerste professional aan wie slachtoffers hun verhaal vertellen. Daarom is het belangrijk dat we vroegtijdig en laagdrempelig in contact komen. En dat we, om terugval te voorkomen, in contact blijven. We verwijzen slachtoffers zo snel mogelijk door naar een ketenpartner voor zorg: naar de GGD bij lichamelijke zorgbehoeften, naar de GGZ voor psychische zorgbehoeften etc. Door voorlichting op scholen en andere locaties, leveren we een bijdrage aan het voorkomen van criminaliteit door bewustwording bij (potentiële) slachtoffers en ouders en bij de professionals die dagelijks met hen in contact zijn.

5) Voorkomen en reduceren van (ernstige) psychische klachten

Hierbij is cruciaal dat slachtoffers zich erkend voelen. Bij een onjuiste start van de zorg kan op langere termijn hertraumatisering plaatsvinden, waardoor PTSS-klachten ontstaan of versterkt worden, die van invloed zijn op het functioneren op meerdere leefgebieden. Als de juiste hulp niet direct beschikbaar is, onderhouden onze zorgcoördinatoren mensenhandel de contacten met (vermoedelijke) slachtoffers. De (vermoede-

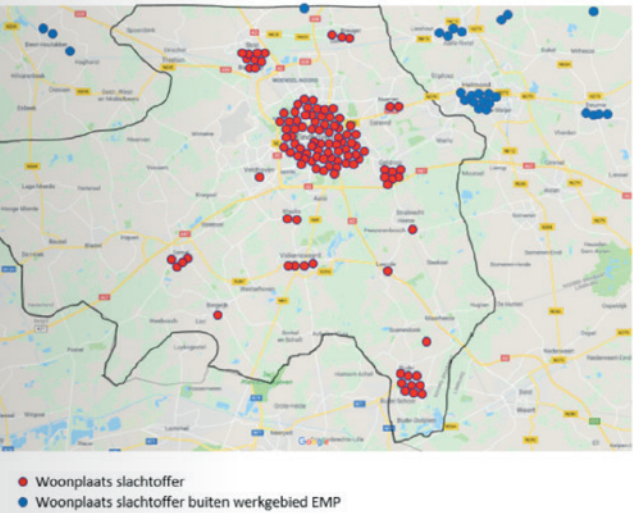
lijke) slachtoffers hebben dan niet het gevoel in de steek te worden gelaten. Daarmee wordt de kans op terugval, en ernstigere problemen als gevolg hiervan, verkleind.

Cijfers

In 2017 constateerde het EMP een sterke groei van het gemelde aantal (vermoedelijke) slachtoffers. Dit is onder andere te verklaren doordat landelijk mensenhandel de snelst groeiende vorm van criminaliteit is. Echter wordt door de toegenomen bekendheid en de toegevoegde waarde van de expertise van de zorgcoördinatoren mensenhandel, steeds vaker door professionals een beroep gedaan op de zorgcoördinatoren mensenhandel.

De cijfers van het aantal gemelde (vermoedelijke) slachtoffers van bovenstaande regio en waar het EMP bij betrokken is geweest laten de afgelopen jaren een forse stijging zien.

2015	66
2016	97
2017	176
Aantal meldingen (vermoedelijke) slachtoffers	

Geografische weergave woonplaatsen slachtoffers.

Nb: per 2018 is ons registratiesysteem gewijzigd. In 2017 was er nog geen mogelijkheid tot registratie van korte contacten (adviesvragen). In 2018 kan dit een ander beeld geven.

Deskundigheid, expertise en ervaring

De zorgcoördinatoren mensenhandel hebben een uitgebreide kennis van de leefwereld van (vermoedelijke) slachtoffers. Ons team bestaat naast de zorgcoördinatoren ook uit een gedragsdeskundige, die betrokken is bij elke aangemelde casus. Om continu de deskundigheid te bevorderen en in expertise te blijven groeien hebben sommige teamleden ook de post-HBO opleidingen “bestrijding mensenhandel” en “seksuologie” gevolgd. Daarnaast is er specifieke expertise

“Dankzij de training kan ik het nu sneller signaleren.”

(Hulpverlener)

over het uitvoeren van zorgcoördinatie en zijn we uitstekend op de hoogte van de on- en offline toegang tot de doelgroep en zijn we gekend in het circuit van mensenhandel en illegale prostitutie.

Onze deskundigheid wordt op alle onderdelen van ons aanbod aangevuld met specifieke kennis en expertise van ketenpartners. Samen beschikken we zo over voldoende specialistische kennis om de ketenaanpak succesvol te maken.

Daarnaast hebben we in 2017 samenwerking gezocht met de Koraalgroep. Landelijk werd een tekort aan specialistische behandelplekken geconstateerd voor slachtoffers met lvb-problematiek. We hebben samen met de Koraalgroep onze krachten gebundeld en hebben een geheel nieuw behandel aanbod gecreëerd. De deuren (18 behandelplekken) van YIP! (Your Inner Power) zijn op 1 april 2018 geopend.

Speciale aandacht

De afgelopen drie jaar hebben we onderzoek gedaan naar jongensprostitutie. Door de outreachende werkwijze en intensieve contacten met jongens die (vermoedelijk) slachtoffer zijn van mensenhandel, is er veel informatie verkregen. In mei jl. heeft het EMP het rapport ‘Jongensprostitutie in beeld’ uitgebracht. Inmiddels zijn hier Tweede Kamervragen over gesteld en wordt dit onderwerp opgenomen in het plan van aanpak mensenhandel, waarvoor de ministeries van J&V en VWS verantwoordelijk zijn.

Wij voelen ons verantwoordelijk voor deze nog vaak ongeziene en niet-erkende slachtoffers.

Ontwikkelpunten

Voor 2018 hebben we een aantal ontwikkelpunten vastgesteld:

- Het EMP zoekt meer verbinding met de rest van de regio. Er zijn nog (te) veel gemeenten in Brabant die geen zorgcoördinatie mensenhandel hebben, of niet conform de richtlijnen van Comensha. Het EMP wordt vaak betrokken bij casussen uit gemeenten die geen zorgcoördinatie hebben. Een uniforme aanpak is gewenst en daar denkt het EMP graag in mee, om in de hele Brabantse regio tot een goed plan van aanpak mensenhandel te komen en om te voorzien in zorgcoördinatie mensenhandel, zodat (vermoedelijke) slachtoffers in elke gemeente toegang hebben tot de juiste zorg.
- Het EMP werkt geheel conform de privacywetgeving. Dit betekent dat zij zich verder zal verdiepen in het privacyvraagstuk. Daarnaast levert zij een actieve bijdrage aan de totstandkoming en naleving van een convenant voor alle betrokken partners.
- Het EMP zal zich meer inzetten voor verbinding tussen zorg en veiligheid (politie), door bij elkaar in de ‘keuken’ te kijken, meer gezamenlijk in casussen op te trekken en (vermoedelijke) slachtoffers te blijven motiveren tot het doen van aangifte.

Eindhoven, 26 juli 2018

Nancy van Loon
Manager Lumens